

Strasbourg, 23 November 2001

CCJE (2001) OP N°2

КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СЪДИИ (КСЕС)

**СТАНОВИЩЕ № 2 (2001) НА КОНСУЛТАТИВНИЯ СЪВЕТ НА
ЕВРОПЕЙСКИТЕ СЪДИИ (КСЕС) НА ВНИМАНИЕТО НА КОМИТЕТА
НА МИНИСТРИТЕ НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА ОТНОСНО
ФИНАНСИРАНЕТО И УПРАВЛЕНИЕТО НА СЪДИЛИЩАТА С ОГЛЕД
ЕФЕКТИВНОСТТА НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ И ЧЛЕН 6 НА
ЕВРОПЕЙСКАТА КОНВЕНЦИЯ ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА**

1. Консултативният съвет на европейските съдии (КЕС) изготви настоящото становище въз основа на отговорите на Държавите по въпросник, текстове изготвени от Работната група на КЕС и текстове, изготвени от Председателя и Заместник-председателя на КЕС и специалиста на КЕС по този въпрос, г-н Ячек Члебни (Полша).

2. КЕС признава, че финансирането на съдилищата е пряко свързано с въпроса за независимостта на съдиите с оглед на това, че определя условията, при които съдът изпълнява своите функции.

3. Нещо повече, налице е очевидна връзка между, от една страна, финансирането и управлението на съдилищата и, от друга, принципите на Европейската конвенция по правата на човека: достъп до правосъдие и правото на справедлив процес не са надлежно гарантирани, ако едно дело не бъде разгледано в разумен срок от съд, който разполага с подходящи средства и ресурси, за да действа ефикасно.

4. Всички общи принципи и стандарти на Съвета на Европа относно финансирането и управлението на съдилищата възлагат на държавите задължението да осигурят финансови ресурси, които отговарят на нуждите на различните съдебни системи.

5. КЕС е съгласен, че макар и финансирането на съда да е част от държавния бюджет, внесен в Парламента от Министерството на финансите, това финансиране не трябва да бъде предмет на политическа нестабилност. Въпреки, че равнището на финансиране, което една страна може да си позволи за съдилищата представлява политическо решение, винаги трябва да се полага грижа, в една система, основана на принципите на разделението на властите, че нито изпълнителната, нито законодателната власт има възможност да упражнява какъвто и да е натиск върху съдебната власт при определянето на бюджета ѝ. **Решенията относно разпределянето на средства за съдилищата винаги трябва да бъдат взимани при строго съблюдаване на независимостта на съдебната власт.**

6. В повечето страни, Министерството на правосъдието участва във внасянето на бюджета на съдилищата и, и преговорите по него с, Министерството на финансите. В много страни, предварителното участие на съдебната власт е под формата на предложения, отправени пряко или непряко от съдилищата до Министерството на правосъдието. В някои случаи, обаче, съдът внася бюджетни предложения пряко до Министерството на финансите. Примери в тази посока са Върховните съдилища на Естония и Словакия за техните собствени бюджети и Върховните съдилища на Кипър и Словения за всички съдилища. В Швейцария Федералният върховен съд има право да внася собствения си бюджет (одобрен от Административната комисия, състояща се от трима съдии) във Федералния парламент, а неговият Председател и Главен секретар имат право да се явят и да обосноват бюджета пред Парламента.

В Литва Решение на Конституционния съд от 21 декември 1999 установи принципа, че всеки съд има право на собствен бюджет, даден по отделно перо в държавния бюджет, одобрен от Парламента. В Русия, федералният бюджет трябва отделно да посочва бюджета на Конституционния съд, Върховния съд и на други общи съдилища и Федералния арбитражен съд и други арбитражни трибунали и Съветът на руските съдии има право не само да участва при преговорите относно федералния бюджет, но и да бъде представяван в обсъжданията в камарите на Руската федерална асамблея. В скандинавските страни, наскоро законодателството формализира процедурата по съгласуване на бюджетите на съдилищата и внасянето им в Министерството на

правосъдието – в Дания Съдебната администрация (на чиито Управителен съвет мнозинството от членовете са представители на различни съдилища) изпълнява тази роля. В Швеция Националната съдебна администрация (специален орган на изпълнителната власт, с управителен съвет, малцинството от членовете на който са съдии) изпълнява подобна функция, със задължения да изготвя тригодишни бюджетни прогнози.

7. Обратно, в някои страни не е налице формална процедура за участие на съдебната власт в бюджета, договорен от министъра на правосъдието или лице от същия ранг, за финансиране на разходите на съдилищата и въздействието е изцяло неформално. Белгия, Хърватска, Франция, Германия, Италия (освен за определени плащания), Люксембург, Малта, Украйна и Обединеното кралство са примери за правни системи от тази категория.

8. Степента, при която се счита, че съдебната система е финансирана адекватно, не винаги е свързана със степента, в която са налице формални процедури за предложения от или съгласуване със съдебната власт, въпреки че по-прякото участие на съдебната власт все още се счита за важна нужда. Отговорите на въпросника много често сочат широк набор от недостатъци, от, конкретно, недостиг на подходящи материални ресурси (помещения, съоръжения, офис и компютърно оборудване и т.н.) до пълна липса на вида подпомагане, от което се нуждаят съдиите за модерното изпълнение на задълженията си (квалифицирани служители, специалисти помощници, достъп до електронни документационни източници и т.н.). В страните от Източна Европа, недостигът на бюджета е довел до ограничения в средствата, предоставяни за финансиране на съдилищата в относително малък дял от необходимото (напр. 50% в Русия). Дори и в страните от Западна Европа, недостигът на бюджета е довел до ограничаване на броя на съдебните зали, офиси, информационни технологии и/или служители (в последния случай, това понякога означава, че съдиите не могат да бъдат освободени от несвойствени задачи).

9. Потенциален проблем е, че съдебната власт, която не винаги бива разглеждана като специален клон на властта в държавата, има конкретни нужди, за да изпълнява задачите си и да запази независимостта си. За съжаление, икономическите аспекти може да надделяват при обсъждането на важни структурни промени в съдебната власт и ефикасността ѝ. Докато никоя страна не може да пренебрегва цялостните си финансови възможности, когато преценява какво ниво на услуги може да поддържа, съдебната власт и съдилищата като основна ръка на държавата има силна претенция за средства.

10. Въпреки че КСЕС не може да пренебрегва икономическите несъответствия между страните, развиването на подходящи средства за съдилищата изисква по-голямо участие на самите съдилища при изготвянето на бюджета. **КСЕС постигна съгласие, че е важно уредбата на приемането на бюджета на съдебната власт от Парламента да включва процедура, отчитаща мнението на съдебната система.**

11. Една от възможните форми на активно участие на съдебната власт при изготвянето на бюджета може да е предоставянето на координираща роля на органа, отговарящ за управлението на съдебната власт (в страните, където съществува такъв орган¹), при изготвянето на исканията за финансиране на съдилищата, като този орган стане прекия контакт на Парламента при оценката на нуждите на съдилищата. Би било добре органът,

¹ Вж. Становище 1(2201) относно стандартите във връзка с независимостта, ефикасността и ролята на съдиите, подзаглавие „органите по назначаване и консултиране”

представляващ всички съдилища, да отговаря за внасянето на бюджетните искания в Парламента или в една от специалните му комисии.

12. Управлението на бюджета на съдилищата е нарастваща широка отговорност, която изисква професионално внимание. Обсъжданията на КСЕС сочат, че съществува широко разграничение между, от една страна, системи, в които управлението се предприема от съдебната власт или от лица или орган, който се отчита пред съдебната власт, или от независим орган с подходяща административна база, който се отчита пред нея, или, от друга страна, тези, при които управлението е изцяло задължение на ведомство или служба на изпълнителната власт. Първият подход бе възприет в някои нови демокрации, както и в други страни, поради възприетите предимства при осигуряване на независимостта на съдебната власт и способността на съдебната власт да изпълнява функциите си.

13. Ако на съдиите бъде възложено управлението на съдилищата, те трябва да получават подходящо обучение и да получават необходимата подкрепа за изпълнението на тази задача. При всяко положение е важно съдиите да отговарят за всички административни решения, които пряко засягат изпълнението на функциите на съдилищата.

Заклучение

14. КСЕС счита, че държавите трябва да преосмислят съществуващата уредба на финансиране и управление на съдилищата в светлината на настоящото становище. Конкретно, КСЕС обръща внимание на нуждата от предоставяне на достатъчни средства на съдилищата, за да могат да функционират в съответствие със стандартите, залегнали в Член 6 от Европейската конвенция по правата на човека.